

d'un altre temps feliç, generoses de llealtat i d'*ultra-cuidança* del món, en les que hi entranya l'esperit jeràrquic i absolut, amorosit per l'idea d'igualtat que's troba en tots els jocs de nois», Coromines (*Presons*, p. 132), «Gallines de Marzà --- què hi trobeu en les porxades de Garriguella --- si és un ingenu esperit d'*ultracuidança* lo que us mena a ponre en la porxada del veí, beneïta sigui la vostra energia generosa», id. (*Les Gràcies de l'Empordà* XVII, 2.ª ed., p. 55). Mot no registrat com a català en els diccs. del S. XIX ni princ. del XX, fins al *DAG.*, que en dóna un ex. del S. XV (*Pecador Remut*).

+*Cuida-malalts* 'infermer': «un home de cara repul-siva, que duia brusa blava i tenia tot el posat d'un *cuida-malalts* va fer-me dir am veu alta com me dic --- a la porta, el *cuida-malalts* escoltava», Coromines (*Presons* I, p. 54).⁵

¹ A Eivissa amb aqueix matís intermedi que hem observat en el doc. del S. XII: «la inevitable condició insular, que es traduïa en una autonomia de fet, aviat ho fou virtualment de dret, car rebé lleis pròpies, govern propi, i va *cuidar* tenir una autarquia econòmica», B. Escandell (en Villangómez, *Llibre d'Eivissa*, p. 150). No és que en tals usos la idea sigui ben verament 'fer per manera de', però en tot cas aqueixes frases mostren que llisament es passava d'una cosa a l'altra, fins a l'acc. comuna en el *cuidar-se* o *cuidar* d'avui. — ² Que ja l'exemplifica amplemment: «*cuydar* o *cuydarse* de algun negoci», «de què *vos cuydau?*», «*cuydarse* dels seus negocis», «ell no *cuyda* may de provar lo que diu», «vosaltres no *cuydau* de tenir llibertat»; i a la p. 251b19 *dona jo no'm cuydo de assò* o *jo no'm curo de assò* com indiferents o equivalents. És sabut que Lacav. coixeja més de la banda dels francesismes que no dels castellanismes, però és clar que d'aquests també en té bastants, i tant ell com el *DTO.* obren la porta a *cuidado*. No cal dir que el parell d'ess. de *cuydar* de 'tenir cura de' que *AlcM* cita del «Boades» de Roig i Jalpí (c. 1673) no proven que fos un ús molt vell; de tota manera sí que permeten creure que ja datava d'unes quantes generacions, i no se sentia com un intrús anti-tradicional, altrament l'hauria evitat el falsificador. Sembla legítima la hipòtesi que era un d'aqueixos usos que havien estat «fent antesala», fora de la llengua literària tradicional, i s'hi introduf en produir-se la crisi nacional de l'aristocràcia catalana. — ³ Recordem encara que el gr. *θεραπεύω* 'em cuido, prenc cura' va amb els mots dialectals *θρήσχω* 'jo noto, penso' i *ἀθερῆς* 'impensat', i amb el gr. hellenistic *θρησχος* 'piados' (Boisacq, s. v. *θεραπεύω* i *θρᾶνος*). ⁴ Tolosa *cujado* «pensée», *FEW* II, 839a, § 3, i veg. Ronjat, *GrIstProvMod.* — ⁵ En el primer passatge ja en l'autògraf; en el segon aquest portava l'enfermer, però *cuida-malalts* en la 1.ª ed. Es tracta d'un dels còmplices de l'infame Portas.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
De *cogitar*: *cogitació*, *cogitativ*, *cogitador*, *cogitament*,⁶⁰

cogitança, *excogitar*. De *cuidar*: *cuidado*, *cuidadós*, *cuidador*, *cuidable*, *cuidança*, *cuidant*, *cuidat*, *cuydia*, *descuidar*, *descuidat*, *descuït*, *entrecuidat*, *entrecuidament*, *ultracuidat*, *altrecuidat*, *altrecuidança*, *ultracuidament*, *ultracuidança*, *cuida-malalts*.

Cuietó, V. *collir*

CUINA, de l'antic *coïna*, i aquest, del ll. vg. tardà *COCINA*, ll. vg. *COQUINA*, id., derivat de *COQUUS* 'cui-ner' (veg. *COURE*). □ 1.ª doc.: *coïna*, a. 1274; *cuy-na*, Lull.

El subst. *coquina* apareix ja en textos vulgars de l'època imperial reemplaçant el ll. clàssic *culina* (derivat també de l'arrel de *coquo* 'coure' (d'ací el derivat *culinari* pres recentment del llatí per via culta).

«Dues fembres de *coïna* cent-vint sol.; lavandera, setanta sol.; escampadera, setanta sol.; ---» en un doc. de 1274 (*BABL* VII, 236); en les *VidesR*, d'acord amb la fonètica del rossellonès arcaic, és encara *cozina* (grafiat amb *-s*, pron. sens dubte amb *ð* evanescent): «en una casa les féu enclausir, en la qual estegren les asines de la *cosina*; e --- a eles anà per so que ab eles la sua volentat pogués complir, e quant laïns fo intrat --- él cuydava les autres verges abrossar, peyròls e pannes e cauderes e aytals coses abrossava, e --- de fora ixí tot soylat», *VidesR*, f° 20r1; «en lo palau ach moltes armes e moltes taules, e moltes besties hac en l'estable, e en la *cuyna* molts arreaments, e 'n lo corral hac moltes gallines ---», Lull (*Blanq.* II, 81.10); *cúyna* (u «plenisonant») ja —rimant amb *búyna* i amb la forma verbal *cúyna*— en L. d'Aversó (c. 1390), § 312. Però en alguns punts es mantingué més temps la dièresi etimològica, amb accentuació en la *i*; més que enlloc, segurament, en el País Valencià, on avui es manté encara l'accentuació *cuina* [*CRos*, *Dicc.*] en la *i* (si bé ara amb diftong): d'allà són les *Cobles de la Marquesota*, del S. XV (cita d'*AlcM*), on el vers *ni só moça de cúina* té vuit síl·labes. Vegeu-ne encara cites de Jaume I i de JoMartorell en el *DBal*. Hi ha alguna acc. derivativa com la d'una mena de guisat en Eiximenis (*DBal.*); a l'Alt Pallars, on no s'usa el mot *llar*, empen *kúyna* amb aquest valor (Àreu); a l'Albufera designa una part determinada del sistema dels canals: «el *monot de cuina* <mena de gran bertrol> solament se deu usar en la *cuina* de la Séquia de l'Olivéro» manen les reglamentacions gremials dels pescadors del Palmar (1962).

DERIV.: *Cuinada* 'cuina plena de ---'. *Cuinar* [se-³⁰gle XIV; L. d'Aversó, veg. supra; i també la forma provençalejant *cosinar*]; «--- cohia / en ast partit / --- *cuinat*, / begués lo brou», JRoig (*Spill*, 9327); «de la *cuyna*, foc, *cuynar* y ahines --- los capmascles ---, los ferros de tenir les olles», OPou (*ThPu.*, 222), del verb derivat *COQUINARE* ja existent en llatí tardà, i heretat per les diverses llengües romàniques (oc. ant. *cozinar*, fr. *cuisiner*, it. *cucinare*, cast. *cocinar*); *cuinada*; *cuinador*. *Cuinat* m. [Ss. XIII-XIV, *Consolat*; doc. de 1373]: «Maria, 'nau's-en a casa / faré 'l que serà de rahó: / pastaré y faré bugada / y faré 'l *cuynat*